

Psychoterapie s dětmi a dospívajícími (PST 449)

Garant: PhDr. Roman Hytych, Ph.D. (romhyt@gmail.com)

Vyučující: PhDr. Roman Hytych, Ph.D.,

Typ studijního předmětu: povinný (PST)

Rozsah předmětu: 5 kredity ETCS

Forma výuky předmětu: přednášky a semináře se střídají, **15:15 – 16:45, P24**

Způsob ukončení: zkouška

Základní charakteristika

Kurz je rozdělen na dvě části: teoretickou (přednáška), kasuistickou (seminář). Teoretická část vytyčuje základní témata související s psychoterapií dětí a dospívajících. Přednášená témata jsou v průběhu semináře podrobena kritické diskusi a ilustrována konkrétními kasuistickými zlomky (viz podrobný sylabus).

Požadavky na ukončení předmětu

Je požadována aktivní **účast na seminářích (22/9, 6/10, 20/10, 3/11, 24/11, 8/12)** (80%). Předmět je ukončen zkouškou. Podkladem pro hodnocení je průběžné zpracování zadaných úkolů:

1. Vypracování formulace klinického případu: na základě zápisu z prvního setkání vytvoříte formulaci klinického případu (viz Ingram, 2006) vámi vybraného příběhu podaného v hrubých záznamech z terapeutického procesu, který posléze zpracujete v závěrečné práci (**termín odevzdání 6/10 včetně; odevzdávárna předmětu**);
2. Vypracování dvou kritických recenzí (1-2 normostrany), jedné česky psané knihy a jednoho cizojazyčného článku zabývajících se psychoterapií dětí a dospívajících ze studentem zvoleného psychoterapeutického přístupu, který využije pro zpracování závěrečné práce (**termín odevzdání do 31/10 včetně; odevzdávárna předmětu**);
3. Vypracování závěrečné práce v rozsahu 7 normostran, která použije vámi vybraný „*neúplný příběh*“ jako podklad pro kritickou analýzu procesu psychoterapie. Práce popíše silná a slabá místa záznamu psychoterapeutického procesu, navrhne alternativní řešení a vše podpoří analyticky zpracovanými, konkrétními ukázkami výchozího textu a argumentací zakotvené ve vybraném psychoterapeutickém přístupu (literatura obsahuje minimálně dvě knihy a tři články zabývajících se tématem psychoterapie dětí a dospívajících v daném psychoterapeutickém přístupu). Přínosem je i úvaha nad limity, se kterými byste se ve vaší pst práci setkávaly (vaše aktuální kompetence, situace rodiny, instituce v níž terapeutický proces probíhá). Zásadní je příběh vložit též do kontextu vývojové psychologie a využít vámi zpracovanou formulaci případu. Písemně zpracovaná seminární práce je odevzdána v zadaném rozsahu **do 5. 1. 2015 včetně (odevzdávárna předmětu)**.

Podrobný sylabus (6 bloků, seminář a přednáška)

1. *Úvodní přehled problematiky, cíle kurzu a uzavření kontraktu se studenty. Seznámení s nástrojem formulace klinického případu (case formulation) a vysvětlení jeho použití při plnění požadavků předmětu. Představení kazuistik a výběr jejich pořadí pro následující semináře.*
2. *Relevantní diagnostické kategorie, intervenující instituce a legislativní rámec. Nosologická versus problémová diagnóza. Vývojový aspekt psychoterapie s dětmi a dospívajícími.*
3. *Specifika uzavírání terapeutického kontraktu s dětmi a dospívajícími. Etika. Důvěra jako základní stavební kámen psychoterapeutického procesu (příklad zvládnutí integrace do skupiny). Všímavost a její rozvíjení. Techniky skupinové práce: Tajemství, Masky.*
4. *Skutečnosti, se kterými se lze setkat při práci s dětmi a dospívajícími: narušené sebeschéma (rozvíjející se poruchy příjmu potravy), pozice ve vrstevnické skupině (šikana, agresivita, neschopnost vymezit své hranice), vztah k autoritě, poruchy pozornosti, škola jako instituce a nezbytné dovednosti jejího zvládnutí, návykové látky (experimenty či závislost), vrstevnické skupiny*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Psychoterapie s dětmi a dospívajícími (PST 449)

(sdílené představy, skupinové normy a žitá praxe jejich uplatňování), životní cíle, jejich diverzifikace, hierarchie a způsoby naplňování, (ne)přítomnost nosných mezilidských vztahů.

5. Psychoterapeutický proces s dětmi a dospívajícími, vytváření podmínek pro dlouhodobou terapeutickou práci. Procesy supervize, intervize, sebezkušenostní výcvik, psychohygiena, nosné mezilidské vztahy, smysluplně vytyčené životní a pracovní cíle. Motivace a hodnoty, funkce opakované aktualizace kontraktu a jeho vyhodnocování.
6. Práce se skupinou: vytváření nosných vztahů, dovedných vzorců interpersonálního jednání, posilování koherence skupiny a skupinové definování žité etiky (Příběh prince/ princezny Kumáři). Co s odpadlíkem, černou ovci).

Podrobné požadavky na seminární práci

Cílem seminární práce je integrativní propojení dvou částí kurzu (teoretické a kasuistické). Studenti na podkladě kvalitativní analýzy předloženého záznamu průběhu psychoterapeutického procesu vymezí hlavní kategorie / témata, která jsou podkladem pro následnou kritickou diskusi z perspektivy jimi vybraného psychoterapeutického přístupu. Kritéria pro hodnocení seminární práce:

- osobní zpracování tématu - převaha vlastních úvah, názorů, vzhledů a interpretací (*pracujte s literaturou, ale nezástávejte na úrovni popisu nebo citací literatury*)
- využití formulace případu vypracovanou na počátku semestru
- propracovanost, strukturovanost, zřetelná myšlenková linie či koncepce
- obsahová hutnost a hloubka (*hloubka je samozřejmě nepřímo úměrná šíři záběru – také práce se širokým záběrem a menší propracovaností jednotlivých podtémat může být výborná; doporučujeme ale raději podrobně a v souvislostech rozpracovat vybrané dílčí téma*)
- schopnost jasného prezentování hlavních myšlenek práce a vedení kritické diskuse s kolegy
- dodržení rozsahu a tématu
- formálně správná práce s terminologií a literaturou, zřetelné odlišení vlastních myšlenek od přijatých, citování podle standardu APA

(<http://psych.fss.muni.cz/phprs/download.php?sekce=1>) Hlavní pravidlo: všechny citace v textu musejí mít svůj protějšek v seznamu literatury a všechny odkazy v seznamu literatury musejí být citovány /a řádně označeny/ někde v textu. Využívání cizích textů bez uvedení zdroje je považováno za plagiátorství a může mít pro studující vážné disciplinární následky.

Základní literatura:

Formulace klinického případu:

Eells, T. D. ed. (2007). *Handbook of Psychotherapy Case Formulation*. New York: The Guilford Press. *alternativou je*

Ingram, B. L. (2006). *Clinical Case Formulations: Matching the Integrative Treatment Plan to the Client*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

Vývojové hledisko:

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I. – Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. *alternativně*

Langmeier, J., Krejčířová, D. (2009). *Vývojová psychologie*. (2ed.). Praha: Grada. (vybrané kapitoly)

Psychoterapie dětí a dospívajících:

Geldard, K., Geldard, D. (2008). *Dětská psychoterapie a poradenství*. Praha: Portál.

Langmeier, J., Balzar, K., Špitz, J. (2010). *Dětská psychoterapie*. Praha: Portál.

Říčan, P., Krejčířová, D. a kol. (2006). *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada.

Hort, V., Hrdlička, M. a kol. (2008). *Dětská a adolescentní psychiatrie*. Praha: Portál.

Oaklander, V. (2003). *Třinácté komnaty dětské duše: tvořivá dětská psychoterapie v duchu Gestalt terapie*. Dobříš: Drvoštěp.

Pöethe, P. (2008). *Emoční poruchy v dětství a dospívání – psychoanalytický přístup*. Praha: Grada.

Ronenová, T. (2000). *Psychologická pomoc dětem v nesnázích – kognitivně-behaviorální přístupy při práci s dětmi*. Praha: Portál.

Vymětal, J., Rezková, V. (2001). *Rogersovský přístup k dospělým a dětem*. Praha: Portál.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Psychoterapie s dětmi a dospívajícími (PST 449)

Doporučená literatura:

- Blatný, M., a kol. (2005). Problematika rizikového chování vývoje dětí a dospívajících: hlavní témata a implikace pro další výzkum. *Československá psychologie*, 49, 6, 524-539.
- Cosa, M. (2006). *Rebels with a cause : working with adolescents using action techniques*. London, Philadelphia: Jessica Kingsley Pub.
- Čermák, I., Klimusová, H., Vízdalová, H. (2005). Deprese v dětství a její vztah k problémům chování. *Československá psychologie*, 49, 3, 223-236.
- Čeveliček, M., Hytych, R., Roubal, J. (2013). Představení vybraných modelů psychoterapeutické formulace případu. *Československá psychologie*, 57 (5), 447-460.
- Čeveliček, M., Roubal, J., Hytych, R. (2014). Využití formulace případu ve výuce a výcviku psychoterapie. *Psychoterapie*, 8(1), s. 44-54.
- Dies, K. (2000). Adolescent Development and a Model of Group Psychotherapy: Effective Leadership in the New Millennium. *Journal of Child and Adolescent Group Therapy*, 10(2), pp. 97-111.
- Geldard, K., Geldard, D. (2001). *Working with Children in Groups: Handbook for Counsellors, Educators and Community Workers*. New York, Palgrave.
- Foltová, L., Hytych, R. (2012). *Terapeutické intervence v rámci skupinové psychoterapie s dospívajícími*. Psychoterapie: Praxe–inspiration–konfrontace. 3-4, 192-201.
- Hoag, M. J., Burlingame, G. M. (1997). Evaluating Effectiveness of Child and Adolescent Group Treatment: A Meta-Analytic Review. *Journal of Clinical Child Psychology*, 26 (3), 234-246.
- Hrdlička, M., Komárek, V. (2004). *Dětský autismus*. Praha: Portál.
- Hytych, R. (2007). Etika ve vztahu s klientem: od vnějšího tlaku k vnitřní motivaci. *Zpravodaj Pedagogicko-psychologického poradenství*. č. 48, 66–71. Praha: IPPP ČR.
- Johnson, Ch. V., Riestler, A. E., Corbett, C., Buehler, A., Huffaker, L., Levich, K., Penaf, E. (1998). Group Activities for Children and Adolescents: An Activity Group Therapy Approach, *Journal of Child and Adolescent Group Therapy*, 8(2), pp. 71-88.
- Kleiger, J. H., Helmig, L. (1999). Evolution of a Group Therapy Model for Adolescent Residential Treatment. *Journal of Child and Adolescent Group Therapy*, 9(4), pp. 187-197.
- Larman, S. (2006). The Use of Group Therapy as a Means of Facilitating Cognitive–Behavioural Instruction for Adolescents With Disruptive Behaviour, *Australian Journal of Guidance & Counselling*, 16(2), pp. 233–248.
- Macek, P. (2003). *Adolescence: Psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál.
- Mills, E., Kellington, S. (2012). Using group art therapy to address the shame and silencing surrounding children's experiences of witnessing domestic violence. *International Journal of Art Therapy*, 17(1), 3-12.
- Richman, S. (2006). *Výchova dětí s autismem*. Praha: Portál.
- Sommers-Flanagan, J., Sommers-Flanagan, R. (1995). Psychotherapeutic techniques with treatment-resistant adolescents. *Psychotherapy*, 32(1), pp. 131-140.
- Nickman, S. L. a kol. (2005). Children in Adoptive Families: Overview and Update. *Child Adolescent Psychiatry*, 44(10):987–995.
- Train, A. (2001/2005/2008). *Nejčastější poruchy chování: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Praha: Portál.
- Vickers, B. (2002). Cognitive Behaviour Therapy for Adolescents with Psychological Disorders: A Group Treatment Programme. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7(2), pp. 249–262.
- Vymětal, J. (2002). *Úzkost a strach u dětí*. Praha: Portál.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERSITAS SILENSIS
MASARYKIANA BRUNENSIS

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ